

VIL HA ET ØKOLOFT

Landbrukets økoløft vil ha flere bønder i Lofoten med på økologisk produksjon. Salget av økologisk mat øker, men bøndene henger etter.

MARTIN KRISTIANSEN
martin.kristiansen@lofot-tidende.no

Forleden arrangerte Landbrukets Økoløft seminaret «Økobonde, jeg?». Seminaret ble holdt på Lofoten gårdsysteri. Der drøftet de hva det vil si å drive økologisk gård i Nord-Norge. Organisasjonen er også redd for at importen av økologisk mat vil øke dersom norske bønder ikke kommer i gang med ei omlegging av drifta.

Melkebonde Elisabeth Holand ble utfordret på hva som skal til for at hun og andre bønder som driver konvensjonelle gårdsbruk skal legge om til økologisk produksjon.

- Spørsmålet fikk meg til å tenke litt. Jeg har vært kumelk- og potetbonde i 15 år og drevet sammen med faren min, der han er ansvarlig for drifta. Økologisk produksjon er ikke noe vi har drøftet. Det jeg mangler for å kunne ta ei vurdering, er mer informasjon. Vi har kort vekstsesong og tilgangen på jord er ikke optimalt. Som potetbonde har jeg også store utfordringer med stein i jorda, forteller Holand.

- De økologiske bøndene blir oppfattet som veldig sære blant oss konvensjonelle bønder, sa hun til latter i salen. - Men det hadde vært bra om vi kunne møtes noen steder for å ha erfaringsutveksling og diskutere. Det tror jeg er veldig nyttig, la hun til.

Økonomi

- Jeg tror at bønder generelt har for lite fokus på økonomi, og skal man drive økologisk, så må man bli flinkere på å drive økonomisk. Fokuset i landbruket har vært å drive større. Kanskje må vi ta et steg tilbake og se om vi kan ha færre dyr og likevel tjene godt? spør Holand.

- Men jeg har behov for at noen

kartlegger mulighetene. Hvilke ressurser har jeg tilgjengelig for å drive økologisk og hva kreves det av meg? En annen faktor er tid? Trenger jeg mer arbeidskapasitet for å drive økologisk? Her har vi behov for ærlige rådgivere som framstiller dette ut ifra fakta og ikke hva de tror, eller hva som er økonomisk optimalt. For det kan hende jeg legger andre ting til grunn for min gårdsdrift enn det rådgiverne gjør, legger hun til.

Fortrinn

- Vi i Lofoten, må kanskje se nærmere på dette. For bærekraft kan bli et fortrinn for oss. Generasjonene etter oss må tenke enda mer på dette. Vi må uansett tenke igjennom disse tingene og legge til rette for det, slik at det blir enklere for andre til å overta drifta, påpeker hun.

- Jeg tror helt seriøst at vi nesten driver økologisk. Vi sender sauene på fjellet og da driver vi nesten økologisk gård, men ut fra regelverket driver vi ikke økologisk. Vi har enorme beiteresurser og det er en fordel hvis vi vil legge om. Vi er også i et område som egner seg veldig godt for økologisk drift. Kanskje kan vi bli det først økologiske geitemelk-området for Tine i Nord-Norge, siden vi allerede har to slike bruk her. Jeg tror også det finnes muligheter for økologisk potetproduksjon og det må jeg se nærmere på i min gårdsdrift, svarte Holand deltakerne.

- Dagligvarekjedene har tatt noen bevisste valg om å levere økologisk mat, og da åpner det seg muligheter for oss. Vi må ta den muligheten. Hvis ikke vil de se seg om etter andre som kan levere økologiske produkter til forbrukerne, oppfordrer hun.

Bondens marked

Organisasjonen Bondens marked mener flere bønder bør prøve alternative salgskanaler for produktene de lager. Det har vært arrangert et Bondens marked på Leknes i begynnelsen av september. Randi Leedal Gjertsen daglig leder i Bondens marked ønsker seg flere slike arrangementer i Lofoten.

- Vi håper å få rekruttert flere produsenter i regionen som kan delta på markedet. Noen bønder reiser med oss til markedene i andre deler av landet enn der de bor. Da er også den modellen som vi tror er mest økonomisk fordelaktig for produsentene, sier Gjertsen.

- Dette er en forbrukertrend. Det er en økende interesse for mat generelt. Det er en matmaktdebatt nå om hvem som skal bestemme utvalget i butikkene. Det er også en debatt om genmodifisering av mat og fôr. I tillegg til en debatt om økologisk mat. Jeg mener disse er deler av en og samme trend. Det er både en trend om hva som er bra for kroppen og hva som er bra for jorda, understreker Gjertsen.

Gjertsen trekker fram den tette kontakten mellom produsent og kunde som noe som oppleves positivt under Bondens marked.

- En veldig bra ting for kundene er at på Bondens marked kan man spørre dem som produserer maten direkte om opphavet og hvordan produksjonen har vært. Det er også fint for bonden å treffe kundene og få respons på produktene de lager. Det kan hende man får inspirasjon til å drive produktutvikling av det, sier hun.

Bedre fortjeneste

Hvorfor skal bøndene reise rundt og selge produktene selv?

- Du som produsent gjør jobben og det betyr at du får hele fortjenesten selv, svarer hun.

- Du må selvfølgelig bruke tid og mer krefter, men for noen er den måten å tenke på riktig. Når man får mer av fortjenesten selv, kan man også ha et mindre gårdsbruk. Bøndene bestemmer selv hvor mye de vil delta. Dermed påvirker man innsatsen og resultatet selv, slår hun fast.

- Merkevarer Bondens marked er velfungerende. De selger bedre hvis de selger hos oss enn hvis de står alene, for flertallet er det slik. Selv om vi også har folk som selger mye alene og bønder som deltar også på andre typer markedet. Det er gode muligheter for god omsetning på marke-

ØKOBONDE: Noen av tilhørerne under seminaret om økologisk drift. De fikk høre om importen av økologisk mat øker hvis ikke bøndene legger om drifta raskere.

dene. Snittet er 16.900 kroner per produsent per markedsdag, frister Gjertsen tilhørerne med.

- Vi håper det blir flere Bondens marked her i området, men det er opp til produsentene om det blir mer av det, sier hun.

Økologisk drift

- Nå det gjelder økologiske produkter, så har vi veldig mange flere kunder som ønsker økologiske produkter enn vi har produsenter. Vi har veldig mange bevisste kunder som ønsker flere økologiske produsenter. For oss er det helt opp til dere hvordan dere vil produsere. Det betyr også at du kan selge produkter i karenstida. Kundene våre forstår at det er viktig at du tjener pen-

ger i denne tida, og de heier på deg som legger om, oppfordrer hun.

Ketil Høyen, i Nordland Bondelag påpekte at økologisk drift ikke er noe nytt i Lofoten.

- Det har vel egentlig vært økologisk her all sin tid. Det var bønder her også i vikingetiden, sa Høyen under sin presentasjon under Økoløftet.

- Vi har kommet så langt i livet at vi har begynt å tenke på generasjonsskifte. Til tross for at jeg ser ganske ung ut, så går årene, sier han med glimt i øyet.

- Man blir ikke så omstillingsvennlig med alderen, sier han om det å legge om til økologisk bruk.

- Det er ikke godt å si hvor dypt

- Markedet har vært tregt, men nå vil flere ha økomelk

Tines meieri i Harstad står i perioder uten nok økologisk melk til å dekke behovene i markedet.

- Det er bestemt at økningen i råstoff skal gå til meieriet i Harstad. Det er det eneste meieriet i Nord-Norge som produserer økologisk melk, opplyser Hanne Strand, prosjektleder for økomelkprosjektet hos Tine.

- Men det er lite melk å få tak i. Under vårkalvinga, var det for lite melk til å tappe på meieriet. Vi må derfor ha et mer robust leverandørnettverk. Vi er avhengig av å ha stabile leveranser for

å få avtaler med kundene, forteller Strand.

- Bøndene i Lofoten ligger absolutt godt til i forhold til leveranser til Harstad. De kan inngå en intensjonsavtale med Tine om å legge om til økologisk melkeproduksjon, opplyste Strand.

- Det har vært mer enn nok økologisk melk, men slik er det ikke lenger. Markedet har rullet langsomt, men nå ruller ballen fort og flere vil ha økomelk, slår hun fast.

Tine frister med 75 øre høyere literpris for økomelkbøndene.

- Dersom man vil skrive en intensjonsavtale med Tine får man

også en toårig pakke med 30 timers rådgivning årlig, opplyser Strand.

- Til tross for at det er lagt ned en del bruk på Hegeland, så øker nå volumet levert til Harstad. Fra å ha ligget på fem leverandører i flere år, ser i for oss at det blir ti eller tolv de nærmeste årene, legger hun til.

Ved Tine Harstad tappes både ordinære kartonger og enliters kartongene til Rema. Bak økomelkprosjektet står Norsk landbruksrådgivning, fylkesmenne og fylkeskommunene, foruten Tine.

I møtet kom det fram at bon-

den får en høyere gjennomsnittlig inntekt når man er ferdig å legge om til økologisk drift, men at omleggingsfasen kan være tung.

Det kom også fram at Tine i Harstad ikke har planer om å produsere økologisk geitmelk.

En av deltakerne mente også at det var mer lønnsomt med økologisk drift etter hvert, selv om man ikke får pristillegget. Fordi man legger mer opp til en lønnsom drift og utnytter ressursene på gården bedre.

- Vi må bruke

Marielle de Roos trekker fram viktigheten av å ha et godt liv som bonde.

- For oss handlet det om å leve et riktig og godt liv, og om man liker det man driver med. Det var aldri et spørsmål om vi skulle drive økologisk. Det var allerede klart før vi startet. Vi synes vi har fått et godt liv her, forklarer Roos.

Hun tror et kostnadseffektivt landbruk må baseres på å bruke ressursene riktig.

Denne regjeringa er fokusert på kostnadseffektivt landbruk. Vi skal bruke ressursene vi har rundt omkring på best mulig